

TANDORI DEZSŐ

I. szerencsétlenkedés

AZ „UGYE-MI-MOST-SEHOGY” (EVÉSZERS; ÉSZÉVERS; SZÉVR)

Ízetlen (túl ízes stb.) ne legyen. Ím, e'.
 1975–76-ban
 nagy bátorságot kellett összeszednem hozzá,
 hogy medvéimről (úgynevezett medvéimről, erről az
 alakuló nagy összetartozásról, e tragikus össze-
 tartozásról) írjak. Egy röhej, félhettem, az leszek.
 A mennyezet és a padló c. kötetemet (van emlékem
 az alakulásról) tkp. le is szarták mérvadóan,
 elindítva engem (hol? kik? s így kit, persze?)
 egy oly úton, mely – mit mondjak – a kilencessel
 végződő évmicsodák fordulóival, 19979, -879, -99,
 várhatóan azért 2009 már nem, de ennek az évnek
 halál-felé múlása az ára, volt, lesz, mondom
 (naná, „mondom”, ez történik itt), tehát mely
 oda vezetett, mintha az 1983-as A feltételes
 megálló verses-rajzos kötetem (ah, Kálnoky hangja
 ez most, a keserű mélyhumoristává vált nagy elégikusé,
 mit mondjak: ezt mondom ©, utána – jó, felejtjük –
 a KOPPAR KÖLDÜS (hiába, hogy emlegetve van),
 a Vagy majdnem az jobbik fele, a Magvető-dosszié-és-vers-
 kötetek, viszonylag azért mégis jó versek, mit so-
 roljak kiadókat, inkább azt sorolhatnám
 fájón, ki mindenki hagyta (olvasás helyett) az írást
 is a később itt említendő T. F.-re, hát kesernyés
 vicc, régiesen elégya, elegya, elegye, hogy annak kell (öjn!)
 megörülnöm, hogy (ne hugyozz, fiam!) T. F. (jaj,
 femeg, jav., demekö, zavarban vagyok, de megköszöntem
 neki, de meg, +, plusz) örülnöm, hogy nem plussmackókkal
 (plüss, írd plüssben a + jelet, fiam) csupán
 hoznak párba az első két verseskötetemet

*(nem is távollétben, ja, való, de hogy a való jó?
olcsó vicc) elismerése „mellett” (ld. német:
„mellé ment”, ging in die Hose usw.), egyszóval
A komplett Tandori – komplett ez? révén kellett
megkapnom a Mozgóban, amire, kiderült, 25 éve
– in.! – vártam, és nem az, hogy mozharmidzgédévesvagyog
nyárvan, mert Kosztolányi 51 után meghalt,
és én 79 leszek, bocsn., 69, azaz majdnem 70.*

*És egy ilyenre vártam, mert ez egy ilyen világ volt,
és még csodálkozik valaki, ha életemet rémálomnak
nevezem. Nem, abszolút nem a kerti székben mellettem
alvó feleségem, sok jóbarátom jót akaróm, dió, mogyoró,
mák, rogyófák stb . tették, nem is a kiadók, lapok,
nem, senki külön, külön nem tette, napként v. kerékként
forogva rémálommá az életemet, hanem én,
én vagyok az életem, ezért rémálom.*

*Egy–francokat–csak „érdekel” (érdekel is meg nem is,
és most már, némely csudás illetők jóvoltából
tényleg mit is érdekelne az irodalomértékelés maga),
és ennek a kijelentésnek a befejezése sem vonz.
Érdekel és nem érdekel. Amivel ez az ügynevezett esz-
szévers elindult, hát nem az, hogy majd ha meghalsz,
Tandorikám, lesz nagy Akadémia, minden (látom Petri
Gyuri sorsát, de még az engem oly gyakran zrikáló
drága Ottóét is, na, kösz), nem, hanem hogy hol volt itt
integrálva Joyce a maga idején, Wittgenstein (jó, ő
vitatható, francokat vitatható, csak mondom), Szent-
kuthy (máig alig), Szép Ernő (takaros színi műveit
kivéve, na ja, a takaros színi művek!), de másutt
is: hogyan halt meg Kafka, itt J. A., hanem
ezek az emberek nem is arra voltak, hogy ne ez
legyen velük, arra voltak, hogy ez legyen velük.*

*Ahogy én december 7-én 2007-ben ott álltam azon a
színpadon, örülve, hogy fel tudtam kapaszkodni
(túl sok mindenem rossz már, nehézkes, légzésig,
s főleg a vágyig, hogy eme dec. 7. után én már
bárhová is menjek), végignézttem a nem látott közönségen,*

függetlenül mandátumaiktól, de anélkül is, micsoda rangok, emberek, teljesítmények, meg a színpad mögött is, és azt éreztem: öcsi (fiam), te itt nem fogsz viccelni, panaszkodni sem; az más, hogy elmondtam, 3-szor meghaltam majdnem a közelmúltban, és ahogy visszajgazolt a téve azót, vki egyszer, azt mondja (persze, hogy mondja), majdnem meghalt, és azóta tő kmás az élete, nekem min. 3xmás, v. többx. Persze, mondhatnám, az istenem kegyeltje vagyok, most akkor mi van, esztétáktól, kritikusoktól vártam volna (vártam volna! de ezen legyünk túlhan, volt sok szép szó elég, azért) sors kegyét (sors kegye volt). Életben maradtam megannyi (3x pl.) baleset után, egész életem balesetsorozatai után (ezért rémálom?) etc., nem, nem, ezért rémálom.

Azért rémálom (életem; és ez nem önisméltés kivételest), mert végre rájöttem, mi számítana: életem legközvetlenebb (nem okvetlenül emberforma, inkább térforma, a medvék, a rendetlenség egésze a szobámban, szobáimban)...je, legközvetlenebbje, ezzel kéne legalább 70 évig még foglalkoznom, hogy az unástól kirohadjak belőle, kellene oly „igénytelenséggel” (hah!) élhetnem, hogy tényleg ne éljem, ami nem igényem, már nem félve, hogy egy röhej leszek medvékkel, kártyabajnoksággal, ne legyen egy rémálom, hogy bármikor meghalhatok... „bárki meghalhat, te mondtad, Kosztolányi 51 évesen etc.”, persze, de én

azt mondom,

ha valakibe az beköltözött,

és én márezt rég írtam (meg fogok halni... a besötétített szobában), deazdumavolt, ez nem дума, ez magaarémálom, és az emberek: ha beszélgetek bárkivel, vagy lenézi „gondomat” (nem gond!), vagy érintkezésünk még azt sem engedi, hogy arra gondoljak: életem egy rémálom, mert belém költözött, hogy stb., stb. Visszacsatolásra. Ez a setöbbi adta meg a végszót. Hogy én „már” az 1976-os könyvben odastilizáltam medvémmnek, hogy „Ugye, mi most se-hogy.”

Mely az Eliot-féle kezdet-és-vég művészeti elvéhez vezet vissza. Mivel is akartam kezdeni. (Amihez képest fölösleges zezazezaz egész versezet. Jó, Eliot azért nálunk is idejében kritikailag megvolt.) Legyen legalább sehogy. Nem az, hogy „sehogy ne legyen”. Nem, hogy „úgy még sosem volt, hogy valahogy ne lett volna”. Nekem elég lenne, ha (az egyre kevesebb, nekem) mindenféle megvan, és sehogy van meg. Legyen sehogy-módján, de legyen. mondom, a hangsúlyon múlik minden, legyen sehogy. És ezt épp én mondom, aki nem a szóbeliségé akarok lenni.

Egy rémálom volt sok szóbeliség. Dec. 7-én rendbejött ez, fejről talpra, talpáról fejre állt az óra, kész, rend. Vagy ha ez túlzás...jó, még nekem is túlzás, de mi nem az? Nem viccelek, rengeteg viccet írtam fel azóta is, majd másutt, máskor. Köszönet Kormos Pistának és társainak az Első Ének c. könyvéért. Köszönet az újvidéki HÍD-nak, hogy hozhatták 1966 körül az első „érvényes” verseimet. (Megj. a „Hamlet”; több benne a zsenge, mint a máig vers vers, de a máig vers versekkel máig kevés az azonosulás, mit esznek rajta akkor? S így tovább.) Nemes Nagy Ágnes, tanárom: csak élni, élni, élni csak, nem pontosan idézem, élni lélegzettelen (na, azt azért ne, azt tapasztalom, milyen nem jó), étlen (létlen?), egyedül (sem jó!), de amit változtatni bírtam: Ottlik („léhán?”): „Semmi sincs sehogy.” Frászt. Ld. fentebb. És Witt: „Ami úgyis véget ér, azért mégis el kell kezdeni. Aki véget ért, már azt se tudja, kedd, jav., kezdte.” Keddjét meg pláne nem... de leállok. lesz se.

Egy „Kosztolányi”-meg-utánnyi

*Milyen is volt az a csodás nyár,
amikor sehova se jártál,
alig telefonáltál?*

*Nem ültél senkivel le szembe,
hamis fontosságod ne lenne?
Ha tesz, ez mit sem tenne.*

*Tettél-vettél. Nekieredtél,
ma már ilyet de nem szeretnél!
Taxiból káposztáscvekiztél.*

*Meg egyebek. Most, hetvenedre,
mennél Hatvanba, más helyekre?
Menne, de csak valami, nem te.*

*Minden napod külön megoldás
feladata. Beledre korgás,
ha jön, az tiszta áldás.*

*Ahogy magad-utána nézel,
a szar – öröm volt mindig! – vészjel
ma már: még mi kávé? bor? étel?*

*Milyen is volt csoda-időd? Se
utána, se annakelőtte.
Nyúlt múlt jelen-rövidülőbe.*

*Kedveled-e a kismosást még?
Nem röstelled a rímet rá: rég.
Vagy a sorok döccentét.*

*Kedves madarad, kedves medvék
mintha idomod ismételnék,
versidomod, nem mind több ficamod,*

*ordíttató görcsöd, a jelzők
versbe-jöttét, halálos szellők
suhantát, bár ez útkereszt-zöld.*

*Tört vállad, megnyomorodott
kezed, befeketült karod,
szerencséd – meddig? – áldhatod.*

*Le nem ülsz, senki így ne lenne,
bámulsz az üres végtelenbe:
jaj, az se lenne.*

*Kettőspont két fele elnézve,
sakk és matt. Jaj, ne lenne vége,
nyitni se kéne.*

